

DEMOKRATIJA I LJUDSKA PRAVA

MEHANIZMI I POVJEST ZAŠTITE MANJINSKIH PRAVA S NAGLASKOM NA NACIONALNE MANJINE I NJIHOVO POLITIČKO PREDSTAVLJANJE

Vlatko Bešlić

februar 2021.

Sustav zaštite manjinskih prava prošao dug i trnovit put, ali ipak je napravio određene pomake u poboljšanju prava manjina, osobito nakon Drugog svjetskog rata.

Međunarodni dokumenti i stručnjaci iz polja politologije te zaštite prava čovjeka ističu vezu između zaštite i unaprjeđenja manjinskih prava i održavanja stabilnosti i mira u državama u kojima žive i nacionalne manjine.

Mediji su ti koji trebaju doprinijeti izgradnji mira i poboljšanju položaja manjinskih zajednica, a često su baš oni uzrok ovakvih napada i stvaranja loše slike o manjinskim zajednicama.

MEHANIZMI I POVIJEST ZAŠTITE MANJINSKIH PRAVA S NAGLASKOM NA NACIONALNE MANJINE I NJIHOVO POLITIČKO PREDSTAVLJANJE

Kada govorimo o manjinama potrebno je naglasiti da ne postoji općeprihvaćena definicija manjine kao niti jedan međunarodni instrument (ni regionalni, ni univerzalni) koji sadrži definiciju manjine. Također, kada se govori o manjinskim pravima, ta prava ne treba shvaćati kao „posebnu“ vrstu prava jer su ta prava samo sredstvo putem kojeg manjinske skupine ostvaruju svoja osnovna ljudska prava. Patrick Thornberry smatra da kada se govori o manjinama jedino postoji sporazum o tome da nema općeprihvaćene definicije. (Thornberry, 1991) Iako ne postoji neka općeprihvaćena definicija manjina izdvojiti ću jednu koja mi se čini kao najbolja, a to je definicija Francesca Capotortija¹: „grupa brojčano manja od ostalog stanovništva države, a čiji članovi (državljanite države) imaju etničke, vjerske ili jezične karakteristike drugačije od ostatka stanovništva i iskazuju, makar i implicitno, osjećaj solidarnosti koji je usmjeren na očuvanje svoje kulture, jezika, tradicije ili vjere“. (Marković, 2004:603). Iz navedene definicije može se izdvojiti nekoliko elemenata koji karakteriziraju manjinske skupine, a to su: grupa domaćih državljana, dovoljno brojna, predstavlja brojčanu manjinu, nalazi se u nedominatnom položaju, posjeduje određene etničke, nacionalne, jezične ili vjerske karakteristike drugačije od ostatka stanovništva, iskazuje, makar implicitno, međusobnu solidarnost i volju da te svoje posebnosti očuva. Sociolog Milan Mesić smatra da se kao mjesto nastanka pojma manjine uzimaju mirovni ugovori u Westphaliji (1648. god.) nakon vjerskih ratova u zapadnoj Europi, kojima je regulirana zaštita prava vjerskih manjina (Mesić, 2013:108). Za razliku od Mesića, Boris Tsilevich navodi da je prvi, povijesni „manjinski sporazum“ potpisan u Beču 1606. godine između ugarskog kralja i princa od Transilvanije, kojim je manjinskim transilvanijskim protestantima priznata sloboda vjeroispovijesti. Do završetka Prvog svjetskog rata nije postojao cjelovit sustav zaštite manjinskih prava. Svi dokumenti do tada uglavnom su se bavili vjerskim pravima. U nastavku ću navesti samo neke: Bečkim

kongresom (1815. god.) reguliran je položaj židovske manjine u njemačkim gradovima, Pariški ugovor o miru (1856. god.) – Rusija prinuđena da se odrekne prava zaštite kršćana u Turskoj. Umjesto nje, određena zajednička zaštita europskih sila u odnosu na Vlašku, Moldaviju i Srbiju (sloboda vjere, zakonodavstva, trgovine i plovidbe), u Pariški ugovor (1856. god.) – unesena odredba čl. IX/I o tome da je sultan europskim silama priopćio FERMAN – carsko pismo kojim se obvezao da će osigurati punu slobodu vjeroispovijesti svim stanovnicima, pa je ovom dokumentu dat međunarodni značaj, Berlinskim kongresom (1878. god.) – Bugarska je morala zajamčiti prava Turaka, Grka i Rumunja, a Turska se obvezala da će osigurati ostvarivanje punih vjerskih sloboda, dok su Srbija i Crna Gora morale zajamčiti vjerska prava.

Kao što sam već naveo prvi cjelovit sustav zaštite manjinskih prava uveden je nakon Prvog svjetskog rata, osnivanjem Lige naroda. Međutim, i takav relativno cjelovit sustav zaštite imao je svojih nedostataka: nije definirao manjinu, nije obuhvaćao sve države, obaveze su nametnute samo poraženim državama (Austrija, Bugarska, Mađarska, Turska, a obaveze su preuzele i novonastale države: Poljska, Čehoslovačka, Grčka, Rumunjska te Kraljevina SHS). Unatoč navedenim nedostacima ovakav sustav zaštite ipak je bio najveći domet koji je do tog trenutka postignut na planu manjinske zaštite. Također, iz ovakvog sustava zaštite proizašlo je i nekoliko pozitivnih elemenata: težište je sa vjerskih prebačeno na etničke i nacionalne manjine, krug prava se proširio u odnosu na ranije razdoblje, jamac izvršenja prava po prvi put postaje međunarodna zajednica, države su morale osigurati punu ravnopravnost i dalji opstanak manjina i to u vidu ustavnih normi, preuzete obveze su smatrane međunarodnim (u slučaju sporova o njima je odlučivao Stalni međunarodni sud pravde), manjine su bile zaštićene kao skupina.

Nakon Drugog svjetskog rata potpuno se mijenja koncept zaštite manjinskih prava. Ključni dokument je

¹ Francesco Capotorti bio je posebni izvjestitelj Potkomisije UN-a za diskriminaciju i manjine, 1977.god. Od 1999.god. Potkomisija za unaprjeđenje i zaštitu ljudskih prava.

Povelja UN-a². Veliki obrat predstavlja to što se u Povelji niti jednom ne spominje riječ „manjina“ već se naglasak stavlja na načelo općeg poštovanja prava čovjeka i osnovnih sloboda, jednakosti ljudi i nediskriminacije vjerujući da se zaštita manjina može postići dosljednim provođenjem tih načela. U nastavku ću navesti još neke dokumente UN-a: Opća deklaracija UN-a o ljudskim pravima (1948. god.)³, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴ (1966. god.), Deklaracija UN-a o pravima pripadnika nacionalnih ili etničkih, vjerskih i jezičnih manjina iz 1992. god.⁵ Prilikom usvajanja Opće deklaracije, Opća skupština je usvojila i Rezoluciju 217C (III), nazvanu "O sudbini manjina" u kojoj je navedeno da "UN ne smiju biti indiferentne prema sudbini manjina". Pri tome je dodano da je u okviru Deklaracije bilo "teško usvojiti uniformno rješenje tog kompleksnog i osjetljivog pitanja, koje ima posebne aspekte u svakoj državi gdje se ono pojavljuje. Iako se u Deklaraciji iz 1992. god. navodi popis prava pripadnika manjina treba napomenuti kako ona nije pravno obvezujući dokument i ne podrazumijeva mehanizme međunarodne kontrole po pitanju provođenja.

Iako se pitanja manjina tiču cijelog svijeta, u Europi se to pitanje u najvećoj mjeri nametnulo u javni prostor i postalo veoma važno političko i zakonodavno pitanje. Euroatlantske organizacije (NATO, EU) su zemljama kandidatkinjama kao uvjet postavile obvezu poštivanja manjinskih prava. Kontrolu položaja manjina vrši Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) i to kroz instituciju Visokog povjerenika za nacionalne manjine, ustanovljenu 1992. god. U europskim državama ne postoji univerzalni sustav zaštite manjina te se smatra

Siniša Tatalović europske države mogu podijeliti u tri skupine: 1. Države koje zastupaju ustavni princip jedinstvene nacije te ne priznaju postojanje nacionalnih manjina (Francuska, Bugarska), 2. Države koje izbjegavaju spominjanje postojanja etničkih zajednica već njihov identitet štiti na način da jednake građane dijeli na jezike kojima se služe (npr. Švicarci koji govore njemački, talijanski, francuski ili retoromanski jezik), 3. Države koje priznaju pojam većinskog naroda i postojanje nacionalne manjine (države u tranziciji, ali i neke zapadnoeuropske zemlje, npr. Austrija). (Tatalović, 2000)

Neki od ključnih dokumenata Vijeća Europe koji se tiču zaštite manjinskih prava su: a) Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950. god.), b) Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima (1992. god.), c) Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (1995. god.), d) Kopenhaški dokument (donio ga OSCE). Od svih navedenih dokumenata Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina ima daleko najveći značaj. Ona zabranjuje svaku diskriminaciju i nasilnu asimilaciju, nalaže unaprjeđenje uvjeta potrebnih za održavanje i razvijanje kulture pripadnika nacionalnih manjina i očuvanje neophodnih elemenata njihovog identiteta: vjere, jezika, tradicije i kulturnog naslijeđa. Okvirna konvencija zahtjeva slobodu mirnog okupljanja, slobodu udruživanja, slobodu izražavanja i slobodu misli, savjesti i vjeroispovijesti za pripadnike nacionalnih manjina, pripadnicima manjina garantira pravo da slobodno izražavaju svoja vjerska uvjerenja i da osnivaju vjerske institucije, organizacije i udruženja. Također, garantira slobodnu upotrebu jezika i pisma, emitiranje radio i TV programa, kao i izdavanje manjinskih pisanih medija. Konvencija stavlja naglasak na pojedinačna prava pripadnika nacionalnih manjina. U Konvenciji⁶ se govori o pripadnicima nacionalnih manjina, a ne o manjinskim zajednicama. Naravno, neka od tih prava, kao pravo na obrazovanje, mogu se konzumirati samo u zajednici sa drugim ljudima, pa je kolektivna dimenzija prava nacionalnih manjina snažno prisutna. Treba dodati i da Konvencija ne daje precizno definiciju pojma nacionalne manjine. Čak se i u Konvenciji prave određene ograde po pitanju zaštite manjina kada se govori da će govornice nastojati u okviru svojih pravnih sustava gdje je to pogodno uzimajući u obzir svoje posebne uvjete garantirati ta prava, umjesto da te odredbe bude obvezne za sve ugovornice.

Političko predstavljanje jedan je od najbitnijih elemenata demokratskog društva, a ono je izraz revolucionarnog

-
- 2 U Preambuli Povelje UN-a navodi se: MI, NARODI UJEDINJENIH NARODA ODLUČNI...
da spasimo buduće naraštaje užasa rata, koji je dva puta tijekom našeg života nanio čovječanstvu
neizrecive patnje, da ponovno potvrdimo vjeru u temeljna prava čovjeka, u dostojanstvo i vrijednost čovjeka, kao i u ravnopravnost velikih i malih naroda....
- 3 U članku 2 navodi se: Svakome pripadaju sva prava i slobode utvrđene u ovoj Deklaraciji bez razlike bilo koje vrste, kao što je rasa, boja kože, spol, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, imovina, rođenje ili drugi status.
- 4 U čl. 27 se navodi: U državama u kojima postoje etničke, vjerske ili jezične manjine osobe koje pripadaju takvim manjinama ne mogu se lišiti prava da, u zajednici s drugim članovima svoje skupine, imaju svoj kulturni život, ispovijedaju i ispoljavaju svoju vjeru i obavljaju vjerske dužnosti, ili da koriste svoj jezik
- 5 Čl. 2. sadrži listu prava: uživanje kulture, prakticiranje vjeroispovijesti, upotreba jezika, sudjelovanje u javnom životu, sudjelovanje u donošenju nacionalnih i regionalnih odluka koje se odnose na manjine, stvaranje i vođenje udruženja, ostvarivanje kontakta sa drugim manjinama i skupinama koje se nalaze izvan granica države. Detaljnije vidjeti na linku: <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocImages/arhiva/pdf/medjunarodni/deklaracija_o_pravima_osoba_koje_pripadaju_nacionalni_m_ili_etnickim_manjinama.pdf>, (20.12.2019. god.)

-
- 6 Cijeli sadržaj Konvencije vidjeti na linku: <https://narodnenovine.nn.hr/clanci/medunarodni/1997_10_14_92.html?fbclid=IwAR2y3bkjT_Yc03cAfALx3aX50poWi9WUXOtWPlfgln8k5tNsRiPFNIidsYo>, (20.12.2019. god.)

zahtjeva, koji se pojavio na kraju feudalnog doba. Kao što sam već naveo, ne tretiraju sve države u Europi nacionalne manjine jednako. Neke ih uopće ne priznaju dok ih neke priznaju selektivno, a u nekim su pravila prilikom izbora u nacionalne parlamente veoma složena i zahtjevna, a u nastavku ću navesti primjere nekoliko europskih država. Venecijanska komisija⁷ je donijela odluku da države članice Europske unije ne moraju imati zagarantirana mjesta za pripadnike nacionalnih manjina u svojim parlamentima. Od trenutnih članica EU⁸ samo Belgija, Danska, Slovenija, Finska i Hrvatska imaju rezervirana mjesta u parlamentima za pripadnike nacionalnih manjina⁹. Iako u još nekim državama postoje zastupnici iz reda nacionalnih manjina, oni nemaju puno pravo prilikom donošenja odluka u parlamentu. U mađarskom parlamentu 13 mjesta zajamčeno je za nacionalne manjine, no oni nemaju mogućnost glasa pri donošenju zakonskih akata i ne mogu utjecati, osim savjetodavno, na većinu u parlamentu. Zanimljiva je situacija u Rumunjskoj gdje je status manjina definiran na način da imaju pravo na jednog zastupnika ako su diljem zemlje na izborima osvojili broj glasova koji je veći od pet posto prosječnog broja glasova za izbor jednog "regularnog" zastupnika. U Italiji se bira 1 zastupnik iz reda nacionalnih manjina, a to je uvijek pripadnik francuske nacionalne manjine, no on nema pravo glasa prilikom izbora Vlade. U Hrvatskoj, upravo nacionalne manjine često odlučuju o tome tko će sastaviti novu Vladu RH, često su tzv. „jezičac na vagi“.

Jedan od problema koncepta političkog predstavljanja nacionalnih manjina je dvostruko pravo glasa, a to znači da se pripadnici nacionalnih manjina mogu opredijeliti da glasuju kao građani određene države ili kao pripadnici nacionalnih manjina, na posebnim listama. Drugi problem koji se javlja je taj što jedan zastupnik predstavlja, primjerice desetak nacionalnih manjina, a na taj način sve nacionalne manjine se ne tretiraju jednako te nemaju jednaka prava. Preporuke iz Lunda o učinkovitom sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu¹⁰ predstavljaju možda i najbolji pokušaj rješenja manjinskih pitanja, a time i problem političkog predstavljanja.

Nacionalne manjine mogu biti predstavljene posredstvom svojih stranaka, posredstvom većinskih

stranaka na čijim listama se nalaze. Ono što je zapravo važno kako bi se osiguralo što bolja predstavljenost nacionalnih manjina u parlamentu tiče se, uglavnom tipa izbornog sustava koji se koristi u određenoj državi. Slaviša Orlović¹¹ ističe šest faktora koji utječu na političku predstavljenost nacionalnih manjina: 1. izborni sustav, 2. brojnost manjine, 3. jesu li manjine teritorijalno koncentrirane ili ne, 4. u kojoj mjeri su integrirane u društvo i politički sustav, 5. Imaju li svoje stranke i koliki broj stranaka, 6. u kojoj mjeri pripadnici nacionalnih manjina glasuju za većinske stranke. Većinski izborni sustav bio bi pogodan za manjine koje su teritorijalno koncentrirane, ako su manjine teritorijalno koncentrirane, s dovoljnim brojem pripadnika i ako je na snazi većinski sustav, onda će pripadnik te manjine imati bolje izgleda da bude izabran. Ako je zajednica nacionalne manjine raštrkana širom zemlje, onda neće nužno biti osigurana njezina zastupljenost. Razmjerni sustav je osmišljen kako bi sve grupe bile što bolje zastupljene, ali kada se govori o nacionalnim manjinama veliki problem tu stvara izborni prag koji se najčešće kreće oko 5%. Stoga bi bilo potrebno za pripadnike nacionalnih manjina smanjiti izborni prag. Utvrđivanje granica izbornih jedinica može biti od presudne važnosti za uspješnost sustava kada je riječ o zastupljenosti nacionalnih manjina, u smislu ograničavanja ili pospješivanja te zastupljenosti. Izborne jedinice bi trebale biti približno jednake veličine, tako da svaki izabrani zastupnik zastupa približno jednak broj stanovnika. Pored toga, dobra praksa nalaže da jedinice budu kompaktne i neprekidne, da poštuju administrativne teritorijalne podjele i da vode računa o očuvanju interesnih zajednica. Nekoliko faktora koji bi mogli pospješiti političko predstavljanje nacionalnih manjina su svakako rezervirana mjesta u parlamentu, ali vodeći računa da pripadnik jedne nacionalne manjine ne predstavlja veliki broj drugih nacionalnih manjina jer ih to dovodi u neravnotežan položaj, ali isto tako i zastupniku je nemoguće poznavati specifične interese druge manjine, koje on nije pripadnik. Dvojno glasovanje je iznimna mjera koja mora biti sukladna zakonskom okviru ustava, a može se primijeniti ako poštuje načelo razmjernosti u njegovim različitim aspektima. To znači da je opravdana samo ako zadovoljava sljedeće uvjete: nemoguće je postići dani cilj manje nametljivim mjerama koje ne narušavaju jednaka biračka prava, mjera je prijelaznog karaktera i tiče se samo brojčano male manjine. Također, politička predstavljenost nacionalnih manjina bi se mogla pospješiti uvođenjem preferencijalnog glasovanja i to najbolje putem metode pojedinačno prenosivog glasa gdje birači ne glasuju za

7 Venecijanska komisija je savjetodavno tijelo Vijeća Europe.

8 Europska unija

9 Belgija i Finska imaju po 1 rezervirano mjesto, Slovenija ima 2 i to za pripadnike talijanske i mađarske nacionalne manjine kao autohtonih manjina, Danska ima 4 mjesta, a Hrvatska čak 8 (od toga 3 mjesta su rezervirana za pripadnike srpske nacionalne manjine).

10 Lundske preporuke donio je OSCE 1999. god.

11 Slaviša Orlović je doktor političkih znanosti i profesor na Fakultetu političkih nauka u Beogradu.

liste već za pojedinačne kandidate. To bi svakako ostavilo većinskim strankama prostora da na svoje liste stave pripadnike nacionalnih manjina koji su dovoljno prepoznati kod svojih pripadnika, a na taj način biračima je lakše uzeti u obzir nacionalnost kandidata koji se nalaze na većinskim listama. Birači rangiraju kandidate onim redoslijedom kojim bi određene kandidate željeli vidjeti u parlamentu. Mišljenja sam da bi sustav pojedinačno prenosivog glasa pridonio i integraciji pripadnika nacionalnih manjina u društvo budući da bi mogli biti na listama većinskih stranaka, a imali bi mogućnost u kampanji artikulirati interese svoje zajednice dok bi s druge strane i većinske stranke na takav način pokazale želju i volju da pripadnici nacionalnih manjina budu što bolje predstavljeni te da što bolje artikuliraju svoje interese. No, s druge strane treba imati i u vidu da bi ponekad interesi većinskih stranaka i pripadnika nacionalnih manjina bili suprotni, pa bi onda u tom slučaju vjerojatno došlo do konfrontacije budući da su kandidati nacionalnih manjina izabrani sa većinskih lista, a svaka stranka ima svoju hijerarhiju i zahtijeva poštivanje odluka koje donese stranka, pa tako i prilikom glasovanja u parlamentu. Ono što bi još moglo poboljšati položaj nacionalnih manjina je i pravo veta na odluke koje se tiču nacionalnih manjina, ali i tu treba napraviti preciznu ogradu budući da je jako teško definirati koje odluke se tiču isključivo nacionalnih manjina jer ih se kao građane određene države sasvim sigurno tiču sve odluke koje se donose. Sklapanje predizbornih koalicija stranaka nacionalnih manjina sa većinskim strankama bi u određenoj mjeri, također moglo doprinijeti boljem političkom predstavljanju.

U nastavku ću pokušati dati odgovor na pitanje: Doprinosi li zaštita manjinskih prava miru i ako donosi u kojoj mjeri? Međunarodni dokumenti i stručnjaci iz polja politologije te zaštite prava čovjeka ističu vezu između zaštite i unaprjeđenja manjinskih prava i održavanja stabilnosti i mira u državama u kojima žive i nacionalne manjine. Proces sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu doprinosi jačanju integriteta države, budući da su u slučaju uključenja manjina u politički i javni život interesi svih dijelova građanstva zastupljeni u procesu upravljanja državom. Pripadnicima nacionalnih manjinama trebalo bi biti omogućeno uživati sva ljudska prava garantirana zakonodavstvom države u kojoj žive. Iako bi bilo logično zaključiti da razni mehanizmi zaštite manjinskih prava i integracija manjinskih zajednica u društveni i politički život neke države doprinose izgradnji mira i jačanju demokratskih standarda države, nije uvijek bilo tako. Kroz povijest se pokazalo da su neki od najgorih ratnih sukoba započeli pod krinkom zaštite manjinskih prava. Pojedine zemlje nezadovoljne

Versailleskim mirovnim ugovorim, osobito Njemačka, Italija i Mađarska, zloupotrebjavale su sustav međunarodne kontrole i prava koja su data manjinama, te su preko pripadnika svojih manjina u pojedinim zemljama razvijale neprijateljske djelatnosti i izazivale unutarnji razdor. Konačno, manjinski problem iskoristile su i kao jedan od povoda za agresiju, pa je tako Hitler pod krinkom zaštite prava Nijemaca u Poljskoj to iskoristio kao povod za napad na Poljsku. Također, Crvena armija je pod krinkom zaštite ukrajinske i bjeloruske manjine u Poljskoj ušla u Poljsku 18. rujna 1939. godine. Zemlje koje su u vrijeme tranzicije iz komunizma u demokraciju paralelno vodile rat imaju veliki problem kada je u pitanju zaštita manjinskih prava i često upravo ta pitanja potiču sukobe i ne doprinose miru. Uzet ću za primjer Republiku Hrvatsku, odnosno problem ćirilčnih ploča. U vrijeme ratnih sukoba Hrvati i Srbi su bili dvije zaraćene strane, iako je veliki broj Srba odselio iz Hrvatske, ipak Srbi čine najbrojniju nacionalnu manjinu u Hrvatskoj. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina propisuje pravo na dvojezičnost ukoliko na određenom teritoriju živi više od 1/3 pripadnika nacionalne manjine, a to je upravo slučaj u Vukovaru. Vukovar je simbol stradanja Hrvata u proteklom ratu i zasigurno da ćirilčni natpisi vraćaju neke stare ožiljke kada su u vrijeme ratnih sukoba po Vukovaru, upravo na ćirilici bile ispisane brojne užasavajuće poruke. Teško je zamislivo da bi u takvoj sredini, ovakva vrsta zaštite manjinskih prava doprinijela miru. S druge strane teško je zamislivo da bi se Srbi, primjerice u Vojvodini osjećali prijatno da Hrvati postave kip Alojzija Stepinca koji je za Srbe „ustaški vikar“. Ćirilčne ploče nikad nisu zaživjele u Vukovaru, usudio bih se reći da su zapravo kontraproduktivne jer njihovo postavljanje kod građana Vukovara hrvatske nacionalnosti stvara animozitet prema pripadnicima srpske nacionalne manjine te ih postavljanje takvih ploča vrlo vjerojatno može dovesti u nepovoljniji položaj, kao i što bi eventualno postavljanje kipa Alojzija Stepinca dovelo Hrvate u nepovoljan položaj. Iako svi međunarodni dokumenti koji se tiču prava manjina garantiraju upotrebu jezika i pisma, ipak kod takvih pitanja treba biti izrazito oprezan uzimajući u obzir povijesni kontekst odnosa između manjinskih zajednica i većinskog stanovništva. Navest ću još jedan primjer, nedavno je u Austriji za ministricu pravde imenovana Alma Zadić koja je porijeklom iz BiH te je ona prva ministrica sa migrantskom pozadinom, u povijesti Austrije. Njeno imenovanje izazvalo je brutalne reakcije od strane raznih desničarskih udruga i stranaka. Ovaj primjer pokazuje da čak i najbolji pokušaji za integracijom manjina u društvo često bivaju kontraproduktivni te na takav način pripadnike manjinskih zajednica dovodi u izrazito nepovoljan

položaj. Neprimjerene reakcije prema novoj ministrici u Austriji idu toliko daleko da su austrijske sigurnosne službe procijenile da može doći do napada, pa su tako ministrici dodijelile trojicu pripadnika specijalnih jedinica koji će joj biti na raspolaganju, kolokvijalno rečeno „od 0 do 24“. U Austriji policijsko osiguranje imaju samo predsjednik, kancelar i ministar unutarnjih poslova što je dovoljan pokazatelj koliko je ovaj slučaj ozbiljan. Prema mojem mišljenju mediji su ti koji trebaju doprinijeti izgradnji mira i poboljšanju položaja manjinskih zajednica, a često su baš oni uzrok ovakvih napada i stvaranja loše slike o manjinskim zajednicama. Članovi manjinskih grupa predstavljaju se kao drukčiji, kao opasni i neracionalni, uz čestu upotrebu predrasuda, generalizacija i stereotipa. Njihove se pripadnike optužuje da su sami krivi za svoju sudbinu, mediji stvaraju percepciju prijetnje od strane manjinskih zajednica prema većinskom narodu određene države.

Na kraju, iz svega navedenog moglo bi se zaključiti da je sustav zaštite manjinskih prava prošao dug i trnovit put, ali ipak je napravio određene pomake u poboljšanju prava manjina, osobito nakon Drugog svjetskog rata. Smatram da bi se problem političkog predstavljanja nacionalnih manjina, ali i svi drugi problemi s kojima se suočavaju trebali više nametnuti u javni prostor te da se na tom području uradi više, kako bi se sve nacionalne manjine dovele u ravnopravan položaj, a tu bi ključnu ulogu trebali odigrati mediji.

LITERATURA

Baketa, Nikola; Kovačić Marko (2010): „Tko i kako predstavlja nacionalne manjine“, *Političke analize*, 1, 3, 11. – 14.

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, 1992., <<Međunarodni ugovori – Narodne novine>>, 1997., 18.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, 1950., <<Međunarodni ugovori – Narodne novine>>, 1997., 18.

Marković, Ratko (2004): *Ustavno pravo*, Beograd, IP Justinijan.

Mesić, Milan (2013): „Pojam nacionalnih manjina i njihovo političko predstavljanje: slučaj Hrvatske“, *Politička misao*, 50, 4, 107. – 131.

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, 1994., „<<Međunarodni ugovori – Narodne novine>>, 1997., 14.

Opća deklaracija o ljudskim pravima, 1948., <<Međunarodni ugovori – Narodne novine>>, 2009., 12.

OSCE-ov Ured za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) (2014): *Priručnik za promatranje i promicanje sudjelovanja nacionalnih manjina u izbornim procesima*, Ul. Miodowa 10, 00-251 Varšava.

Orlović, Slaviša (2011): „Političko predstavljanje nacionalnih manjina – Srbija u komparativnoj perspektivi“, *Migracijske i etničke teme*, 27, 3, 393. – 417.

Povelja Ujedinjenih naroda, 1945., <<Međunarodni ugovori – Narodne novine>>, 1993., 15.

„Preporuke iz Lunda o učinkovitom sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu s obrazloženjem“, *Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina*, https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/pdf/medjunarodni/preporuke_iz_lunda.pdf?fbclid=IwAR32PErSmItDAyKDXAGi2kS_9ehwv0mQS_jsrbd-pOB0UCYrSSSN9vMNuGc, (20.12.2019.)

Tanić, Dalibor: „Prava nacionalnih manjina u Evropskoj uniji“, *Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH*, <http://eu-monitoring.ba/prava-nacionalnih-manjina-u-evropskoj-uniji/>, (20.12.2019.).

Tatalović, Siniša (2000): „Europski modeli ostvarivanja prava nacionalnih manjina“, *Politička misao*, 27, 2, 79. – 84.

Thornberry, Patrick (1991): *International law and the rights of minorities*, Oxford, Clarendon Press.

„TREBA LI NAM ČAK OSAM MANJINSKIH ZASTUPNIKA ? Samo rijetke zemlje Europske unije ih imaju – Hrvatska čak osam“, *Ivanec News Portal*, <http://eivanec.com/treba-li-nam-cak-osam-manjinskih-zastupnikasamorijetkezemljeeuropskeunijeihimajuhrvatskacakosam/?fbclid=IwAR2PSuvv2G32fyxTe2dPnxtrgHjGLZSEZvgRlnnAF2dBiiE72yMnq1OCXWs>, (20.12.2019.).

O AUTORU

Vlatko Bešlić magistar politologije. Zvanje stekao na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Uspješno završio programe Političke akademije Fondacije Friedrich Ebert i Centra za studentsku demokratiju iz Banjaluke i Škole demokratije za studente iz Banjaluke, Tuzle, Podgorice i Zagreba. Dugogodišnji član studentske Udruge Hrvatski studentski politološki forum. Predsjedavao Simuliranim parlamentom 2019. godine na temu: "Novi Ustav za BiH" u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine u saradnji sa studentima Fakulteta političkih nauka iz Sarajeva i Banjaluke.

IMPRESUM

Friedrich-Ebert-Stiftung - Kancelarija Sarajevo
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo

Za izdavača: Dr. Peter Hurrelbrink - Direktor, FES BIH

Tel.: +387 33 720 010

www.fes.ba

DTP: Aleksandar Aničić

Sva prava pridržana od strane Friedrich-Ebert-Stiftung BiH.

Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji su autorski i ne predstavljaju izričite stavove i mišljenja izdavača. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u ovoj publikaciji. Komercijalna upotreba izdanja nije dozvoljena bez pismene saglasnosti Fondacije.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

323.1

BEŠLIĆ, Vlatko

Mehanizmi i povijest zaštite manjinskih prava s naglas-
kom na nacionalne manjine i njihovo političko predstavl-
janje [Elektronski izvor] : rodna perspektiva / Vlatko Bešlić.
- El. knjiga. - Sarajevo : Friedrich-Ebert-Stiftung, FES, 2021.
- (Demokratija i ljudska prava)

Način pristupa (URL): <http://library.fes.de/>. - Nasl. sa nasl.
ekrana. - Opis izvora dana 16. 3. 2021.

ISBN 978-9926-482-26-8

COBISS.BH-ID 43240198
